

Za gospodarje

Maribor, dne 15. decembra 1937

Zanimivosti z gospodarskega sveta

Naknadni proračunski krediti

V zvezi z novim proračunom za leto 1938/39 je finančno ministrstvo predložilo tudi naknadne kredite za tekoče proračunsko leto, ki znašajo 424 milijonov dinarjev. Od tega odpade skoro 100 milijonov na povečanje uradniških prejemkov za čas od 1. oktobra 1937 do 1. aprila 1938, nadalje 2,7 milijona din za stroške naše delegacije v odboru za nevmešavanje v španske zadeve, 4 milijone din za udeležbo na svetovni razstavi v Parizu, 11 milijonov din za plačilo prvega obroka na podlagi pogodbe o uvozu bencina iz Romunije, 4 milijone din za letalsko progo Belgrad-Sarajevo-Dubrovnik, 2 milijona din za kratkovalovno radijsko postajo Centralnega presbiroja, 1,5 milijona din za stroške v zvezi z volitvami senatorjev itd.

Plačevanje kmečkih dolgov

Privilegirana agrarna banka je prejela do 2. decembra na račun prve anuitete za kmečke dolgove 115,6 milij. din, to je okroglo 51% zneska, ki bi ga morali kmečki dolžniki vplačati za prvo anuiteto. Dne 1. januarja bo morala Privilegirana agrarna banka izplačati denarnim zavodom prvo anuiteto za odstopljene kmečke dolgove. Doslej so banke in zadrage na račun te prve anuitete vzele le za 28 milijonov din predujmov.

Prvo zasedanje tarifnega odbora

Zadnjič smo poročali, da hoče uprava naših železnic zvišati tarife za prevoznino. Načrt za povišanje je že predložen posebnemu tarifnemu odboru, ki je posvetovalni organ prometnega ministrstva. Ta odbor je imel 6. in 7. decembra v Belgradu dve seji, na katerih je razpravljajal o predloženem povišku prevoznine. Ob tej priliki je ugotovil predsednik odbora Schneller, da se finančno stanje naših železnic izboljšuje. Do izboljšanja je došlo, ker so se izdatki znižali na najnižjo mero in so začeli v zadnjem času tudi naraščati železniški dohodki. Najslabše je bilo leta 1934/35. Do

leta 1936/37 so se dohodki povečali za 124 milij. din ali za 6%. Železniška uprava pa ima znatne in nujne potrebe glede vzdrževanja naprav, ki se kažejo tudi v povečanju predloga novega proračuna prometnega ministrstva za 232 milij. din. Zato je treba povečati dohodke od blagovnega prometa. Polovico celokupne prevožene količine predstavljajo gozdni proizvodi skupaj s premogom. Kmetijski proizvodi pa predstavljajo skupaj s kamenjem in gradbenim materialom eno tretjino blagovnega prometa.

Tarifni odbor je na zgoraj omenjenih sejah izjavil, da se predlog železniške uprave za povišanje tarife lahko vzame za osnovo nameravanega predruženja prevoznine. Pohvalno je omenil odbor glede izjave zastopnika železniške uprave, da se bo končna klasifikacija blaga izvršila šele tedaj, ko bodo končana vsestranska posvetovanja prizadetih gospodarskih krogov v popolnem soglasju s tarifnim odborom, pri čemer bodo vpoštrevane koristi ali interesi posameznih gospodarskih panog. — Prihodnja seja tarifnega odbora bo februarja in na tej bo zavzel odbor končno mnenje o predloženem povišku.

Izvoz našega tobaka

V prihodnjih tednih bodo na Sušaku, v Splitu in Gružu natovorili nad 300.000 kg tobaka, ki ga je monopolska uprava prodala v Francijo. Nedavno je bil podpisan tudi kompenzacijski sporazum s Poljsko, v katerem se je Poljska obvezala, da odkupi od nas 250.000 kg tobaka v vrednosti enega milijona zlotov (preko osem milijonov dinarjev), in sicer v zameno za železniški material.

Vzpostavitev trgovskih odnošajev s Francosko Španijo

Naša država se pripravlja na vzpostavitev trgovskih odnošajev z nacionalistično Francosko Španijo. V nacionalno prestolico v mesto Burgos bo odposlan naš predstavnik. Po vzpostavitvi uradnih odnošajev med Anglijo in nacionalno španijo se Ju-

goslavlja ne more odredi svojim gospodar-
skim interesom na področju Francove na-
cionalne vlade.

Obupen klic iz laškega okraja

Gospodarski položaj našega kmetijskega
ljudstva je letos v našem okraju precej
žalosten. Ni nas sicer udarila toča kot ne-
katere druge okraje, pač pa je vseletna
moča povzročila posebno v težki in ilov-
nati zemlji, da je bilo že žito prav slabo,
krompir pa je v zemlji segnil, tako da ga
marsikje nimajo niti za seme. To se zelo
pozna po naših mlinih, kateri imajo že se-
daj v jeseni manj žita za mleti kot druga
leta spomladi maja. Po naših mlinih na
manjših potokih je navadno tako, kadar je
dovolj vode, kakor letos, manjka žita, ka-
dar pa je žita dovolj, kakor pred dvema
letoma, pa je manjkalo nekaterim mlinom
vode. Sploh nam moča in deževje napra-
vi več škode kot pa zimerana suša. Letos jo
tudi slabše vsled tega, ker kmet v žitu ni-
ma več starih prihrankov, ker je bila lan-
ska žitna letina tudi slaba. Izmed pridel-
kov je še precej obrodil fižol in pa jabol-
ka. Žal pa jabolka vsled slabe kakovosti,
katero je povzročilo deževje, niso dala
kmetu tega, kar pred dvema letoma. Cena
je bila slabša in majhen izvoz, zato se
trgovina ni mogla razviti. Večino sadja so
podelali v sadjevec, katerega sedaj kmet,
ko rabi denar za davke in obleko, še ne
more prodati.

Težko je letos tudi vsled tega, ker je
zadnji čas trgovina z živino ponehala in so
cene zopet občutno padle: za 1 din pri ki-
logramu in še več. Sploh vsa kupčija po-
čiva, dočim je bil lani v tem času prav
živahen izvoz. Nujno potrebno je letos,
oziroma v prvih mesecih prihodnjega leta,
da vlada dovoli prost prevoz žita iz žito-
rodnih pokrajin v naše kraje. To je sploš-
na zahteva vsega revnega ljudstva in vla-
da pri tem ne sme imeti gluhih ušes, am-
pak mora pomagati ljudstvu v težkih
časih!

Vinska razstava in sejem v Ormožu

Za vinsko razstavo in sejem, ki bo dne
16. decembra v Ormožu, je prijavljenih
precej nad sto vzorcev, po veliki večini
ormoško-ljutomerskih, deloma pa tudi ha-
loških in slovenjgoriških vin. Zbiranje

prijav je s tem zaključeno. Ker so letos
manjši vinogradniki po večini prodali svoj
pridelek že kot mošt, bodo prevladovala na
razstavi predvsem sortna vina in v večjih
količinah.

Za vse, ki se zanimajo za res pristna in
dobra, posebno ormoško-ljutomerska vina,
bo razstava najlepša prilika, da se pouče
o kakovosti in razpoložljivih količinah ter
vrstah letošnjih vin. Možnost primerjanja
in temeljite izbire pač ni nikjer tako ve-
lika kot na taki razstavi in sejmu, kjer
so pridelki vseh vinskih gričev in leg zbra-
ni na prostoru nekaj desetnih kvadratnih
metrov, kjer človek lahko mirno, brez na-
pora in brez izgube časa res temeljito po-
skuša, primerja in presoja. Vina so letos
zaradi zgodnje trgatve že razmeroma do-
bro dozorela. Železniške zveze so v Ormo-
žu zelo ugodne, saj štirikrat dnevno pri-
hajajo vlaki od vseh smeri in takisto od-
hajajo na vse smeri.

K obilnemu posetu razstave in sejma
vljudno vabi vse interesente Kletarsko
d.

Ljudski pravnik.

Osporavanje veljavnosti poravnave med
zaščitenim dolžnikom in upnikom. I. D. v
D. Ste kmet, ki izpolnjuje vse pogoje, po-
trebne za zaščito Vašega dolga napram
upniku, kateri je — ko ste mu potom ob-
čine poslali obračun radi 50% znižanja dol-
ga, kar »stelel na sodnijo«, kjer ste se z
njim po posredovanju sodnika tako porav-
nali, da Vam je popustil le eno devetino
dolga in mu ga morate plačati v štirih ob-
rokih. Razen tega ste mu v zadnjih letih
plačali 6 do 3% obresti in trdi upnik, da
ste se s poravnavo odpovedali svojemu do-
broimetju v znesku 450 din za upnika
opravljene vožnje. Vprašate, ali bi zamogli
doseči povračilo, odnosno vračunanje pre-
več plačanih obresti in ali ste radi porav-
nave res zgubili svoje dobroimetje. Na so-
dišču Vam pravijo, da ne morete ničesar
zahtevati in da ne smete vsega verjeti, kar
glede obresti piše »Slov. gospodar«. —
Kratko pojasnilo na karti ste — upamo —
sprejeli; današnje obširnejše bo najbrž
ugodnejše. Zakaj ste se pri sodišču porav-
nali? Ali je morda upnik trdil, da ste Vi
v boljšem gmotnem položaju nego on; ali
da izvira dolg iz nakupa blaga na up ali iz
obrnega dela; ali da imate kake postran-

ske zaslužke, od katerih plačate več davkov nego od kmetijstva? Ako ste pred sodiščem priznali katero izmed teh za Vas kvarnih dejstev in v tej zvezi sklenili poravnavo, je poravnava veljavna in povračila v zadnjih letih preveč plačanih obresti ne morete zahtevati. Ako pa ste se poravnali le, ker se niste hoteli »toževati« in niste priznali ničesar, kar bi omajalo Vašo zaščito, potem Vas poravnava ne veže, v kolikor so z njo v Vašo škodo spremenjeni predpisi uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov. Ta ugovor stavite že v pravdi radi plačila prvega obroka, ako še ni rešena; ako pa je ta pravda že končana, ugovarjajte neveljavnost poravnave in da ste zaščiten kmet tedaj, ko bi Vas upnik ponovno prehitro tožil. Izračunajte po navodilih, ki smo jih v »Slov. gospodarju« že objavili (na obrestih ste dolžni plačevati od 24. novembra 1933 do 26. septembra 1936 le en odstotek; povejte dotičnemu gospodu na sodišču, da to določa uredba in ne mi!), koliko ste doslej že plačali več, nego bi morali, vštete to v drugi, odnosno tretji izmed dvanajstletnih obrokov (ne štiriletnih) na polovico znižanega dolga in boste videli, kdaj šele imate plačati prihodnji obrok. Zoper odločbo Vašega okrajnega sodišča se — ako bi se postavila na neugodno stališče — pritožite na okrožno sodišče. — Vaše dobroimetje s poravnavo še nikakor ni ugasnilo, ako se mu niste izrecno odpovedali, odnosno se o tem dobroimetju ni govorilo. Tembolj ga imate pravico terjati, odnosno odračunati od prvega (ali drugega) obroka, ko pravite, da ste se z upnikom tako dogovorili. Dogovor drži, čeprav ni bilo priče poleg. Ako bi upnik dogovor tajil, bo moralo sodišče odločati, komu je dati več vere.

Revna upnica želi dobiti vrnjen posojeni denar. F. R. v Zg. Z. Leta 1931 ste posodili osebi, ki si je kupila posestvo, 14.000 dinarjev. V letih 1932 do 1937 ste ji posodili še nadaljnjih 3000 din. Denar je bil deloma last Vaše hčere, sedaj ste brez zemlje, brez stanovanja, dolžnica Vam pa nič noče vrniti. Vprašate, kako bi prišli do svojega denarja. — Ako dolžnica ob času, ko ste ji leta 1931 posodili prvih 14.000 din, ni bila kmetica, odnosno se ni bavila s kmetiskim delom kot zakupnica ali podobno, Vam mora vrniti ves dolg brez znižanja in takoj (ako je rok dogovorjene vrnitve že pretekla). Ako pa ji pritiče zaščita,

Vam je dolžna dolg, kolikor je nastal pred 20. aprilom 1932 vrniti v 12 letnih obrokih in po 50% znižanju. Ostali dolg (po 20. aprilu 1932) Vam mora vrniti takoj. Ako ste Vi siromašni tako, da nimate svoje imovine niti drugih dohodkov za nujno vzdrževanje, tedaj ne velja zaščita za Vašo dolžnico tudi ne za dolg pred 20. aprilom 1932 in mora vse takoj vrniti. Vašo siromašnost ugotovi sodišče na Vašo zahtevo. Razen tega Vaša dolžnica ne uživa zaščite, ako je v boljšem gmotnem položaju nego Vi. — Okolnost, da ste Vi posodili deloma tudi denar, ki ni bil Vaša last, na igro vloge. — Ako Vam dolžnica ne plača dolga, v kolikor ga imate po gornjem pojasnilu pravico izterjati, jo boste pač morali tožiti. Tožbo daste lahko na zapisnik pri sodišču, kamor spada dolžnica. Ako imate ubožno spričevalo, Vam ni treba plačati v pravdi nikakih stroškov.

Stroški in desetek od prevzemne pogodbe. K. Od očeta nameravate prevzeti posestvo v vrednosti 50.000 din ter vprašate, koliko bodo znašali celokupni stroški. — Nagrada notarja za sestavo pogodbe in taksa za podpis pogodbe znaša 544 din, za izvedbo v zemljiški knjigi (kar pa lahko sami opravite s tem, da greste na kak uradni dan s pogodbo v zemljiško knjigo in daste tam predlog na zapisnik; uradnik bo že napravil kakor treba) 759 din nagrade notarju, 20 din takse, državna prenosna taksa 4%, banovinska taksa 1%. Predlog na odobritev prenosa lahko napravite na zemljiškoprometno komisijo sam, notar bi računal 121.50 din.

Razno

Uradno določena vrednost denarja za mesec december. Finančni minister je predpisal za december te uradne tečaje: za 1 napoleonor 298.50 din, 1 zlata turška lira 339.70 din, 1 angleški funt 238 din, 1 ameriški dolar 43 din, 1 kanadski dolar 42.90 din, 1 nemška marka 14 din, 1 zlot 8.20 din, 1 avstrijski šiling 8.72 din, 1 belg 7.40 din, 1 pengö 8.60 din, 1 braziljski milreis 2.65 din, 1 egiptovski funt 240 din, 1 urugvajski pezos 23.50 din, 1 argentinski pezos 12.90 din, 1 čilski pezos 1.45 din, 1 turška papirnata lira 34.80 din.

Ogromen dobiček angleškega kapitala v našem rudniku. Angleška družba, ki izrablja v Trepči v Južni Srbiji svinčeno in cinkovo rudo, je dosegla letos dobiček

632.470 funtov (150,5 milij. din), kar predstavlja 56% delniške glavnice; v prejšnjem letu je znašal čisti dobiček 402.200 funtov (35,7% glavnice), v letu 1934/35 307.500 funtov (27,3%) in 1933/34 161.000 funtov (14,3%). Podjetje je samo v zadnjih treh letih izkazalo 1,342.000 funtov (320 milijonov din) čistega dobička, to je 120% delniške glavnice.

Dobra trgovina z dalmatinskim vinom. Z dalmatinskih otokov je bilo letos odpremljenega na naš jugoslovanski trg 500 vagonov vina in so radi tega cene dalmatincu poskočile. Za boljša vina se plačuje vsaka hektolitrska stopnja alkohola po 26 din. Dalmatinski vinski pridelek bo do spomladi ves pokupljen, kar se že dolgo ni zgodilo.

Razna sejmska in tržna poročila

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 11. decembra so pripeljali 108 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10 do 13 din, slanina 12—13 din kg. Kmetje krme niso pripeljali radi slabega vremena. Krompirja je bilo na trgu devet voz po 0,75 do 1,50 din in dva voza čebule 1,50—3 din. Česen 3—6, zelje 1—4, kislo zelje 5, kislj repa 2, karfijska 1—7, hren 7—8, radič 1 din. Jabolka 3—6, hruške 3—8, suhe slive 10—14, celi orehi 6, luščeni 18—20. Pšenica 1,75—2, rž 1,50—1,75, ječmen 1,50 do 1,75, kornuza 1,25—1,50, oves 1—1,25, prosa 1,50—1,75, ajda 1,50, proseno pšeno 3,50, ajdovo pšeno 4, fižol 1,50—2,50. Mleko 2 do 2,50, smetana 10—12,50, sirovo maslo 28, čajna 34—36, jajca 1—1,25. Prinesli so 140 kokoši 18—25 din, 794 piščancev 20 do 60, osem gosi 40—50, 28 puranov 40—70, 14 rac 18—25, 12 domačih zajcev 5—25.

Na mariborski svinjski sejem 10. decembra je bilo pripeljanih 67 svinj. Cene so bile: prašiči 5—6 tednov 60—90, 7—9 tednov 80—100, 3—4 mesece 120—170, 5—7 mesecev 210—340 din, 8—10 mesecev 350 do 440 din, eno leto stari 620—780 din komad. 1 kg žive teže 6—7,50, 1 kg mrtve teže 9—11 din. Prodanih je bilo 45 svinj.

Cene na svinjskem sejmu v Ptuj 2. decembra so bile sledeče: prašički komad od 50—140 din, pršutarji 5,75—6 din, debele svinje 6—7 din, plemenske svinje 5—6 din za 1 kg žive teže.

Živinski sejem na Planini pri Sevnici 8. decembra. Cene so bile sledeče: voli I.

vrste do 6 din za kg žive teže, II. vrste 5,50, III. vrste 4,50 din; telice I. vrste 6, II. vrste 5, III. vrste 4 din; krave II. vrste do 4 din, III. vrste 3 din.

Živinski sejem v Šmarju pri Jelšah dne 4. decembra. Cene so bile: voli I. vrste 3 do 5,50 din, II. vrste 4—5 din, III. vrsta 3—4 din; telice I. vrste 4,50—5,25 din, II. vrste 4—4,50 din, III. vrste 3—3,50 din; krave I. vrste 3,50—4 din, II. vrste 3—3,50 din, III. vrste 2,50—3 din; teleta I. vrsta 6—7 din, II. vrste 5—6 din za 1 kg žive teže.

Cene živini in svinjam na sejmu v Kranju 6. decembra. Voli I. vrste 6 din, II. vrste 5,50, III. vrste 5 din; telice I. vrste 6 din, II. vrste 5,50, III. vrste 5 din; krave I. vrste 5 din, II. vrste 4,50 din, III. vrste 4 din; teleta I. vrste 8 din, II. vrste 7 din; prašiči špeharji 8—9 din, pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. Pujski 7—8 tednov stari 100—130 din komad. — Goveje meso I. vrste prednji del 10, zadnji del 12 din, II. vrste 8—12 din, III. vrste 7—9 din; svinjina 16 din, suha slanina 20—24 dir svinjska mast 19 din.

Dunajski goveji sejem 6. decembra. Prignanih je bilo 612 volov, 466 bikov in 721 krav, skupno 1800 glav, od tega iz Avstrije 1528, iz inozemstva pa 277. Zaradi znatne ponudbe in slabega prometa so cene prvovrstnih volov popustile za 2—3 groše, srednjih volov in krav za 3—5 grošev; cene prvovrstnih bikov so nadalje padle za 3—4, srednjedobrih za 5, slabih za 1 in klavne živine za 4—5 grošev pri kilogramu žive teže. Cene so bile naslednje: voli 0,85—1,50, biki 0,85—1,12, krave 0,77 do 1,08, klavna živina 0,55—0,76 šilingov za 1 kg žive teže.

Dunajski prašičji sejem 7. decembra. Prignanih je bilo 9329 špeharjev in 754 pršutarjev, skupno 10.083 glav, od tega iz Avstrije 3088, iz inozemstva pa 6995 glav. Pri razmeroma dobrem poslovanju so prvovrstni pršutarji obdržali slabe cene preteklega tedna, ostali pršutarji pa so imeli čvrste cene. Prva poljski prašiči so se pocenili za 2—3 groše. Špeharji so se pocenili za 2—3 groše, prvovrstni banaški so dosegli slabe cene preteklega tedna, ostali pa čvrste cene preteklega tedna. Cene so bile naslednje: špeharji prva 1,61 do 1,62, stari 1,45—1,62, kmetiški 1,56 do 1,60, križani 1,53—1,65, pršutarji 1,26 do 1,66 šilinga za 1 kg žive teže.